

## بایسته‌های افزایش قدرت نرم بریکس؛ ظرفیت‌ها و راهکارها

حسین کریمی فرد<sup>۱</sup>

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۱۹

### چکیده:

اکثر کتب و مقالاتی که در مورد بریکس مدون شده است به قدرت و توانمندی‌های اقتصادی کشورهای نوظهور مثل چین، هند، روسیه و برزیل، شکل‌گیری قطب اقتصادی جدید در جهان و احتمال تغییر نظم سیاسی بین‌المللی پرداخته‌اند و به موضوعات فرهنگی این سازمان توجه چندانی نشده است. در حالی که به نظر می‌رسد ظرفیت‌ها و توانمندی‌های فرهنگی اعضای بریکس کمتر مورد توجه واقع شده است. سوال این مقاله عبارتست از سازمان بریکس با تاکید بر قدرت نرم و تکثرگرایی فرهنگی؛ دارای چه توانمندی‌ها و ظرفیت‌هایی جهت تبادلات فرهنگی می‌باشند؟ رویکرد روشی این مقاله، توصیفی - تبیینی، روش گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و روش تحلیل داده‌ها کیفی می‌باشد. فرضیه عبارتست از: کشورهای عضو بریکس بر تنوع و تکثر فرهنگی، ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های فرهنگی و تمدنی مثل گردشگری، موزه، فیلم، انواع هنرها و تشکل‌های مختلف از دانشگاهیان و انجمن‌های مدنی در عرصه‌های گوناگون تاکید دارند این ظرفیت‌ها منجر به درک متقابل، ایجاد شبکه‌ها، تقویت ارتباطات و تبادلات فرهنگی و تقویت قدرت نرم این سازمان شده است. یافته‌های تحقیق عبارتست از: بریکس با داشتن ظرفیت و پتانسیل‌های اقتصادی و فرهنگی، جذابیت‌های فراوانی برای سایر کشورها پیدا کرده است. کشورهای بریکس با نمایش فرهنگ، سنت‌ها و ارزش‌های خود توانسته‌اند تصویر مثبتی از خود به جهان ارائه دهند؛ این امر به منجر به افزایش نفوذ آنها در جهان شده است. لازم به ذکر است در این مقاله تاکید بر قدرت‌های نوظهور بریکس می‌باشد.

**واژگان اصلی:** تکثر فرهنگی، بریکس، قدرت فرهنگی، قدرت نرم.

## مقدمه

بریکس مخفف برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی است. این اصطلاح ابتدا به عنوان بریک (بدون آفریقای جنوبی) توسط جیم اونیل<sup>۱</sup>، اقتصاددان گلدمن ساکس در سال ۲۰۰۱ مطرح شد. او معتقد بود که تا سال ۲۰۵۰، چهار اقتصاد بریک بر اقتصاد جهانی تسلط خواهند داشت. آفریقای جنوبی در سال ۲۰۱۰ به این فهرست اضافه شد. کشورهای بریکس به عنوان سازمانی عمل می کنند که به دنبال همکاری اقتصادی بیشتر بین کشورهای عضو، افزایش جایگاه اقتصادی و سیاسی در جهان و کاهش نفوذ غرب در مناطق مختلف جهان می باشد. عربستان سعودی، ایران، اتیوپی، امارات متحده عربی، مصر و آرژانتین برای پیوستن به بریکس در سال ۲۰۲۳ دعوت شدند. عضویت کامل این کشورها در تاریخ ۱ ژانویه ۲۰۲۴ انجام شد. (Chen, 2023:1) در واقع رهبران کشورهای بریکس که به طور منظم در اجلاس سران با هم شرکت می کردند و تلاش می کنند منافعشان را بایکدیگر هماهنگ نمایند. انتظار کشورهای عضو این سازمان این است که قدرت اقتصادی، قدرت سیاسی را به ارمغان می آورد. در سال ۲۰۲۳ تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو بریکس ۳۱,۵ درصد از تولید ناخالص داخلی جهانی بود. به نظر می رسد دستیابی این سازمان به قدرت سیاسی یکپارچه در جهان در کوتاه مدت امکان پذیر نمی باشد. کشورها از نظر اندازه و قدرت بسیار متفاوت هستند. یکی از راههای مفید برای گروه بندی این کشورها، قدرت های فرهنگی نوظهور جهانی است که بر مناطق و فضاهای فرهنگی-زبانی خاصی تسلط دارند.

در کنار اقتصاد، فرهنگ پایه ای است که کشورهای عضو بریکس تلاش می کنند بر اساس آن با همدیگر رابطه برقرار کنند. پنج کشور عضو سازمان بریکس ترکیبی متنوع از کشورهایی با پیشینه های تمدنی و فرهنگی متفاوت هستند، در واقع بریکس شامل کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته و همچنین کشورهای کمونیست مثل روسیه، اقتدارگرا مثل چین، دموکراتیک مثل هند و اسلامی مثل ایران و عربستان است. (Formici, 2019:459)

یکی از عرصه های همکاری بین این کشورها با تاکید بر قدرت نرم، عرصه فرهنگی می باشد. قدرت های نوظهور عضو بریکس دارای مزیت های فرهنگی متفاوتی مثلا در عرصه نویسندگی هستند. نویسندگان روسی مانند پوشکین شاعر بزرگ روسی، داستایوفسکی که با گفت

<sup>1</sup> - Jim O'Neill

و گوی ذهنی روانشناسی انسان را توصیف کرده یا تولستوی که در مورد رابطه مردم روسیه با سرزمین خود نوشته است. نیاز است آنها را بهتر بشناسیم تا بدانیم چرا آنها مرجعی برای مردم روسیه شده اند. این مثال‌ها کلیدهایی برای درک بهتر قرن ما، مسائل سیاسی، ویژگی‌ها و ذهنیت‌های فرهنگ‌های مختلف هستند. ما باید همین کار را با چین و سایر کشورهای عضو بریکس انجام دهیم، کنفوسیوس و فلسفه آن را بیشتر بشناسیم، هند را با گاندی بهتر بشناسیم. به عبارتی ضرورت دارد ظرفیت‌ها و تنوع فرهنگی و زبانی بریکس مورد شناسایی و ارزیابی قرار گیرد. (Philip, 2018:1)

با توجه به اینکه در اکثر مقالات نوشته شده کمتر به موضوعات و مسائل فرهنگی مرتبط با بریکس پرداخته شده است. در این متن تلاش می‌شود به این مهم پرداخته شود. این مقاله شامل مبانی مفهومی (قدرت نرم و تکثرگرایی فرهنگی)، پیشینه پژوهش، روش پژوهش، چارچوب مفهومی قدرت نرم و تکثرگرایی فرهنگی، قدرت نرم بریکس، تبادلات فرهنگی، موانع و چالش‌های فرهنگی، ارزیابی قدرت نرم بریکس در مقابل اتحادیه اروپا و امریکا و نتیجه‌گیری می‌باشد.

#### ۱- چارچوب مفهومی

در این متن از دو مفهوم قدرت نرم و تکثرگرایی فرهنگی برای تبیین و توضیح مبادلات فرهنگی اعضای بریکس و وزن و جایگاه فعالیت‌های فرهنگی در ارتباطات بین کشورهای این سازمان پرداخته می‌شود.

#### الف: قدرت نرم

مفهوم قدرت نرم توسط بسیاری از محققان ارتباطات به عنوان روشی برای توضیح اینکه چگونه محصولات فرهنگی یک کشور می‌تواند جذابیت کلی آن و در نتیجه نفوذ آن در صحنه جهانی را افزایش دهد، پذیرفته شده است. این مفهوم یکی از قابل توجه‌ترین نوآوری‌ها در رشته روابط بین الملل از پایان جنگ سرد تا کنون است. این یکی از معدود ایده‌های توسعه یافته در دانشگاه است که با موفقیت توسط سیاست‌گذاران در سراسر جهان پذیرفته شده است. سیاست‌گذاران پیشرو در کشورهای توسعه یافته و کشورهای در حال توسعه اغلب از این مفهوم استفاده می‌کنند.

جوزف نای<sup>۱</sup> دانشمند روابط بین‌الملل و استاد دانشگاه هاروارد در امریکا در اواخر دهه ۱۹۸۰ اصطلاح "قدرت نرم" را ابداع کرد و به یکی از مفاهیم اصلی در واژگان دیپلماسی بین

<sup>۱</sup> - Joseph Nye

الملل بدل شد. قدرت نرم به توانایی کشورها برای دستیابی به نتایج دلخواه در تعامل آنها با سایر کشورها از طریق جذابیت است. (Anguelov, 2017) قدرت توانایی تأثیرگذاری بر دیگران جهت کسب نتایج ترجیح داده شده است این امر می تواند با اجبار، یا جذب و ترغیب انجام شود. قدرت نرم توانایی به دست آوردن نتایج ارجح از طریق جذابیت و نه اجبار است. بعضی اوقات افراد با ایده و جذابیتی که دارند دیگران را تحت تأثیر قرار می دهند و باعث می شوند آنچه را که می خواهند، انجام دهند و دیگران نیز آن را مشروع بدانند. (Nye, 2017)

می توان گفت قدرت نرم از نظر رفتاری قدرت جذاب می باشد و منابع آن نیز باید جذابیت ایجاد نماید. قدرت نرم به ارزش ها، عناصر ناملموس فرهنگ و سیاست خارجی قانونی و مسئولانه متکی می باشد. به عبارتی این نوع قدرت بر کششی مبتنی است که از طریق جذابیت های فرهنگی و ایده های سیاسی صورت می گیرد. قدرت نرم توانایی اثرگذاری بر دیگران بر دستیابی به نتایج مطلوب از طریق جذابیت می باشد.

از دیدگاه نای «فرهنگ، سیاست های مورد پذیرش و در اختیار داشتن ابزارهای ارتباطی به مثابه مولفه های شکل جدید قدرت می باشند. عواملی مانند انسجام ملی، فرهنگ جهانشمول و نهادهای بین المللی اهمیت مضاعفی یافته اند. ماهیت قدرت نرم بر مبنای شکل دهی به ترجیحات دیگران به گونه ای ناملموس و با استفاده از جاذبه های فرهنگی، ارزش ها و نهادهای سیاسی انجام می شود. قدرت نرم توانایی جذب دیگران بر مبنای رضایت است.» (عسگری، ۱۳۸۹: ۶۴)

قدرت نرم یک کشور بر منابع فرهنگی ارزش ها و سیاست های آن تکیه دارد. دیپلماسی عمومی به عنوان ابزاری برای ارتقای قدرت نرم یک کشور سابقه طولانی دارد. مبارزه کنونی علیه تروریسم فراملی، مبارزه ای برای به دست آوردن قلب ها و اذهان است و اتکای بیش از حد فعلی به قدرت سخت به تنهایی راه موفقیت نیست. دیپلماسی عمومی از جنبه های مهم قدرت هوشمند است، اما دیپلماسی عمومی هوشمند مستلزم درک نقش اعتبار، انتقاد از خود و جامعه مدنی در تولید قدرت نرم است. (Nye, 2008: 94) «این جذابیت از فرهنگ، ایده های سیاسی و سیاست های یک کشور ناشی می گردد. به خصوص زمانی که سیاستهای آن کشور از دیدگاه دیگران مشروع تلقی شود. توانایی کنترل احساسات جهت ارتباط سودمند با دیگران، ایجاد تصویری جذاب از آینده، مهارت های بیانی و توانایی استفاده از وسائل ارتباطی غیرکلامی سه مهارتی هستند که جهت اعمال قدرت نرم ضروری می باشند.» (Nye, 2004)

موسسه براند فایناس آخرین و جدیدترین شاخص‌های قدرت نرم را در سال ۲۰۲۱ ارائه کرده و براساس آنها می‌توان به ارزیابی و رتبه بندی کشورها پرداخت. این شاخص‌ها عبارتند از: حکمرانی، روابط بین الملل، فرهنگ و میراث تمدنی، آموزش عالی، کسب و کار و تجارت، افراد و ارزش‌ها و رسانه و ارتباطات. (Brand Finance, 2021: 17-18) در این تحقیق به قدرت فرهنگی و تمدنی، زبان‌های متفاوت، تنوع آداب و رسوم و آیین‌ها، هنر، موسسات آموزش عالی، فیلم، موزه‌ها و توریسم به عنوان عناصر قدرت نرم بریکس اشاره می‌شود.

### ب: کثرت گرایی فرهنگی

فرهنگ اصطلاحی کهن در زبان فارسی است که با وجود گذر زمان معنای اصلی آن حفظ شده است. در حالی که مفهوم فرهنگ در زبان‌ها و فرهنگ‌های مغرب زمین از این ویژگی برخوردار نیست. در یک برداشت کلی «فرهنگ» به معنای در نظر آوردن نظام‌های نمادین هر جامعه‌ای است که در زبان، مذهب، علوم، فنون، هنرها و رویه‌های زندگی خانوادگی و اجتماعی جلوه گر میشود. پلورالیسم معادل کثرت گرایی است. به معنای تفاوت برداشت‌های هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی و امور و مسائل زندگی فردی و جمعی، همیشه با بشر بوده است و موضوع تازه ای نیست اما تکثرگرایی فرهنگی به معنی تکثر در بینش‌ها، عقاید، سبک‌های زندگی و باورها موضوعی است که در صد سال گذشته جوامع پیشرفته با آن روبه رو بوده‌اند و با گذشت زمان بر گستره و دامنه آن افزوده شده و دیگر دولت‌های جهان را نیز تحت تاثیر قرارداده است. (توسلی، ۱۳۹۷: ۱۷۰) تکثرگرایی فرهنگی تفاوت در فرهنگها، نظام‌های عقیدتی و ارزش‌ها را به رسمیت می‌شناسد. کثرت گرایی فرهنگی بر دو امر تاکید دارد:

الف: اظهارات بی حد و حصر بشر در بروز عقیده‌های و سلیقه‌ها، وجود تعارض و تضادها

ب: تقاضا از مردم برای پذیرش تفاوتها و تعارض‌های دینی و قومی و فرهنگی توأم با

حفظ کرامت انسانی (Marty, 2007: 20)

در این مقاله با توجه به اینکه کشورهای عضو بریکس دارای ظرفیت‌ها و توانمندی فرهنگی و تمدنی متفاوتی می‌باشند تلاش می‌شود موضوعات فرهنگی بین آنها با تاکید بر مفهوم تکثرگرایی مورد بررسی قرار گیرد.

## ۲- روش پژوهش و گردآوری اطلاعات

روش جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات کتابخانه‌ای و استفاده از منابع و مقالات اینترنتی می‌باشد. بدین سان با مطالعه منابع داخلی و خارجی برای چارچوب مفهومی و بررسی نظریاتی که پیرامون «بایسته‌های افزایش قدرت نرم بریکس؛ ظرفیت‌ها و راهکارها» وجود دارد و همچنین بررسی نشریات، فصلنامه‌ها و سایت اینترنتی در ارتباط با این موضوع می‌پردازد. رویکرد روشی، توصیفی \_ تبیینی، روش گردآوری داده‌ها کتابخانه‌ای و روش تحلیل داده‌ها کیفی می‌باشد. از نظر هدف با توجه به اینکه نتایج حاصله مورد استفاده پژوهشگران مرتبط با موضوع قرار می‌گیرد در زمره تحقیقات کاربردی می‌باشد. در این مقاله راهکارها و توصیه‌هایی جهت تقویت قدرت فرهنگی بریکس ارائه می‌شود بنابراین پژوهش جنبه تجویزی نیز دارد.

## ۳- پیشینه پژوهش

در مورد سازمان بریکس مقالات متعددی نوشته شده است اما همانطور که مورد ملاحظه قرار می‌گیرد بر مسائل فرهنگی و قدرت نرم بریکس توجه چندانی نشده است. در ذیل به بعضی از آنها اشاره می‌شود:

### الف: منابع انگلیسی

- ملیا پوتری و سانتوسو<sup>۱</sup> (۲۰۲۳) در مقاله «دیپلماسی بریکس: ایجاد پل‌هایی برای همکاری جهانی»<sup>۲</sup> درصدد تبیین انواع همکاری بین اعضای بریکس می‌باشند. از دیدگاه آنان بریکس از زمان شکل‌گیری در سال ۲۰۰۹ به یک پلت فرم قوی برای گفتگو و همکاری تبدیل شده است. هدف دیپلماسی بریکس تقویت روابط بین کشورهای عضو و ایجاد منافع مشترک است. در این فرآیند، بریکس، همکاری‌های اقتصادی و تجاری، فناوری و دانش را به اشتراک گذاشته و سرمایه‌گذاری و تامین مالی پروژه‌های مشترک را ارتقا داده است. علاوه بر این، کشورهای عضو بریکس در گفتگوهای سیاسی سازنده مشارکت دارند؛ آنها با «همکاری» در مجامع بین‌المللی مانند سازمان ملل متحد و گروه بیست‌تلاش نموده تا از منافع مشترک خود دفاع کنند. همچنین آنها از نظم جهانی چندقطبی حمایت می‌کنند؛ این امر تنوع و فراگیری را در

<sup>1</sup> - Melya Puri & Santoso

<sup>2</sup> - BRICS Diplomacy: Building Bridges for Global Cooperation

تصمیم‌گیری جهانی ارتقا می‌دهد. دیپلماسی همکاری‌جویانه در پرداختن به چالش‌های جهانی مانند تغییرات آب و هوایی، امنیت انرژی و نابرابری‌های توسعه نیز در مقاله بررسی شده است. اما توجهی به همکاری‌های فرهنگی و موانع پیش‌رو نکرده است.

- رومئو منقیبسا<sup>۱</sup> در مقاله «بریکس: شکل دادن به نظم نوین جهانی» از بریکس به عنوان یک نیروی قدرتمند در حوزه روابط بین‌الملل، اقتصاد و توسعه نام می‌برد. از دیدگاه نویسنده مقاله بریکس ساختارهای قدرت سنتی را به چالش کشیده و روایت جدیدی برای تعامل جهانی ارائه کرده است و باعث ظهور جهان چند قطبی شده است. چشم‌انداز جهانی بریکس حاکی از این است که می‌تواند آینده را شکل دهد. اول و مهمتر از همه، گنجاندن کشورهای دیگر می‌تواند صدای جمعی اقتصادهای نوظهور را تقویت کند و سلطه قدرت‌های سنتی غربی را بیشتر به چالش بکشد. این گسترش ممکن است رشد اقتصادی، تجارت و سرمایه‌گذاری را در میان طیف وسیع تری از کشورها تقویت کند و در نتیجه ثبات و توسعه اقتصادی جهانی را ارتقا دهد. در این مقاله تمرکز اصلی بر مباحث اقتصادی و سیاسی است اما به صورت مختصر به مولفه فرهنگی نیز پرداخته است.

- سورش پی سینگ<sup>۲</sup> (۲۰۱۱) در مقاله «بریکس و نظم جهانی<sup>۳</sup>» به مبادلات تجاری، اقتصادی، سرمایه‌گذاری، نیروی کار و همکاری‌های سیاسی بین اعضای بریکس پرداخته است. همین مطالبی نیز در مورد نقش بریکس در مواجهه با چالش‌هایی مثل امنیت غذایی و تغییرات آب و هوایی پرداخته است. همچنین به توریسم و تبادلات فرهنگی اشاره شده است. اما نقطه قوت بریکس را در نظم جهانی اقتصاد و سیاست می‌داند به همین دلیل مباحث از نظر اقتصادی به توریسم و تبادلات فرهنگی توجه کرده و به آنها به صورت مستقل نپرداخته است.

- جولیو ام. گالاروتی<sup>۴</sup> (۲۰۱۷) در مقاله: «پارادوکس عملی: بریکس به مثابه مکانی برای قدرت نرم<sup>۵</sup>» معتقد است ترکیب کشورهای عضو بریکس نسبتاً منحصر به فرد است زیرا از نظر جغرافیایی پراکنده هستند و از نظر خصیصه‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی متفاوت باشند. تنوع بیشتر در واقع اثربخشی بریکس را به عنوان وسیله‌ای برای تولید قدرت نرم در نظام بین‌المللی

<sup>1</sup> - Romeo Mngqibisa

<sup>2</sup> - suresh p singh

<sup>3</sup> - BRICS and the World Order

<sup>4</sup> - Giulio M. Gallarotti

<sup>5</sup> - The practical paradox: The BRICS as a venue for soft power

برای این کشورها افزایش می‌دهد و زمینه را برای جذب سایر بازیگران و نفوذ بیشتر این سازمان فراهم می‌کند. تفاوت متن حاضر با این مقاله این است که در این مقاله بیشتر به منابع قدرت نرم کشورهای شاخص بریکس اشاره می‌کند اما به تبادلات فرهنگی آنها اشاره نمی‌کند. همچنین بعضی از اندیشمندان روابط بین الملل معتقدند که تنوع سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بریکس، توانایی‌های آنان را برای عملکرد مؤثر به عنوان یک بلوک قدرت نرم خطر می‌اندازد.

### ب: مقالات فارسی

- عبیدیان و راه نجات (۱۴۰۲) در مقاله «ارزیابی جایگاه گروه بریکس در سیاست خارجی هند با تمرکز بر نظم‌نویین بین‌المللی» تلاش کرده است با مطالعه رفتارها، مواضع و منافع هند، با اتکا بر نظریه‌ی نهاد گرایی نئولیبرال، اثرات آنها را بر سیاست خارجی هند مورد کنکاش قرار دهد. این مقاله بر سیاست خارجی هند تأکید دارد و موضوعات و مسائل فرهنگی و تمدنی بین اعضای بریکس مدنظر نویسندگان نبوده است.

- دلاور (۱۴۰۱) در مقاله «موازنه نرم چینی و مشارکت اقتصادی در بریکس» به این نتیجه می‌رسد که «چین با تأثیرپذیری از شرایط بین‌المللی پس از جنگ سرد، الگوی کلان توازن‌بخشی در سطوح داخلی و خارجی را پیگیری کرده است؛ از این‌رو، مشارکت فعال در ابتکاراتی چون بریکس، نشان‌دهنده جنبه‌ای از توازن خارجی الگوی کلان چین برای بازتوزیع قدرت از طریق موازنه نرم است. در این مقاله بیشتر بر ابزارهای اصلی موازنه‌سازی نرم را که چین از طریق بریکس به کار می‌برد، از جمله دیپلماسی اقتصادی تأکید می‌شود و ارتباط فرهنگی و تمدنی چین با سایر اعضای بریکس بررسی نشده است.

- سیفی - خرمشاد (۱۳۹۸) در مقاله «بریکس و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران»، عوامل همگرایی بین ایران و بریکس را مورد بررسی قرار می‌دهند. از دیدگاه آنها «با توجه به رویه و اصول ثابت انقلاب اسلامی مبنی بر عدم وابستگی به قدرت‌های بزرگ، نفی سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی، عدالت‌طلبی، عدم وابستگی، حمایت از حق تعیین سرنوشت ملت‌ها و همچنین مخالفت و تلاش گسترده جمهوری اسلامی در نقد و به چالش کشیدن نظم تک‌قطبی امریکا محور، همگرایی مشهودی میان اهداف گروه بریکس و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران وجود دارد. همسویی بریکس با جمهوری اسلامی ایران در تلاش برای موازنه‌سازی نرم در قبال ایالات متحده نقشی اساسی در نگاه ج.ا.ایران برای ارتقای سطح همکاری با بریکس داشته است.»

نویسندگان در این مقاله تلاش دارند به بررسی سیاست خارجی ایران در قبال بریکس بپردازند و به قدرت نرم و مسائل فرهنگی بریکس مدنظر آنها نبوده‌است.

- مرادی فر و یزدانی (۱۳۹۶)، در مقاله «تبیین تاثیر و نقش بریکس در نظم جدید جهانی» نشان می‌دهند که؛ «بریکس به عنوان بازیگر سیاسی بین‌المللی می‌تواند عامل مهمی در تغییر دستورکار بین‌المللی و تبدیل نظم جهانی تک قطبی به چند قطبی باشد. برخی عقیده دارند که موازنه قوا استعاره‌ای قدیمی است که توان تحلیل پدیده‌های قرن بیست و یکم را ندارد اما پژوهش حاضر استدلال می‌کند که؛ عملکرد بریکس در عرصه بین‌المللی، موازنه نرمی است که بریکس و غرب تحت رهبری آمریکا را در مقابل یکدیگر قرار می‌دهند.» در این مقاله بر ظهور بلوک جدید قدرت و موازنه نرم بریکس در مقابل نظم لیبرال تاکید شده است. اما ظرفیت‌ها و توانمندی فرهنگی بررسی نشده است.

- جعفری و فلاح (۱۳۹۷)، مقاله «قدرت اقتصادی و بریکس و بدیلی برای اقتصاد لیبرال غرب» را مدون کرده‌اند. «مقاله حاضر با بهره‌گیری از روش تبیینی، قدرت اقتصادی بریکس را در ساختار نوین نظام بین‌الملل به‌رغم چالش‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی موجود مثبت ارزیابی می‌کند و بر این اعتقاد است که بریکس در چگونگی شکل‌دهی به نظم بین‌المللی به‌عنوان جایگزینی برای قدرت اقتصادی لیبرال غرب، نقش آفرینی می‌کند.» این مقاله نیز ماهیتی اقتصادی دارد و موضوعات فرهنگی مدنظر نویسندگان نبوده است.

- سنایی (۱۳۹۲) در مقاله «سازمان اقتصادی در حال ظهور (بریکس): اهداف، توانمندی و جایگاه آن در نظام بین‌الملل» به این نتیجه رسیده است که بریکس «توانسته است به یک قطب اقتصادی جدید در مقابل با غرب تبدیل شود و کم‌کم به موضوعات امنیتی و سیاست بین‌الملل نیز پا بگذارد و در صورت رفع برخی چالش‌ها و آسیب‌های پیش روی، این نهاد خواهد توانست تا نقش ارزنده‌ای در تغییر و اصلاح ساختار نظام بین‌الملل کنونی داشته باشد.» در این مقاله نیز تمرکز نویسنده بر موضوعات اقتصادی و امنیتی سازمان بریکس می‌باشد.

### ج: رساله‌های دکتری

- خانم خردمندان و دیگران (۱۴۰۱) در «رساله دکتری» خود با عنوان «بریکس؛ توانایی اصلاح یا تغییر سیستم بین‌الملل» به توانمندی این سازمان در سیستم بین‌الملل می‌پردازد. «بریکس در عصر جهانی شدن و پیوستگی کشورها به یکدیگر در مسائل اقتصادی، اجرای

ترتیبات سازمانی تسهیل جریان آزاد کالا و خدمات طراحی شده و سیاست های اقتصادی خارجی خود را معرفی کرد. بریکس بستری است که هدف آن هم اتحادهای سیاسی (کوتاه مدت) و هم اقتصادی (بلند مدت) در یک سیستم چند جانبه است که سودای اقتدار بیشتر در نظام بین الملل را دارد. بریکس از زمان تاسیس تا کنون سعی کرده است تا از سیستم بین الملل سهم خواهی در مدیریت اقتصادی و بعضا سیاسی داشته باشد و به نوعی منتقد کلیت مدیریت ساختار بین الملل خود را نشان داده است.» در این رساله بیشتر به توانمندی و ظرفیت های اقتصادی بریکس توجه شده است و به پتانسیل فرهنگی این نهاد توجه نشده است.

- نوری (۱۴۰۱) در رساله دکتری با عنوان «تحلیل راهبرد توسعه اقتصادی قدرت های نوظهور اقتصادی گروه بریکس، چشم انداز آینده» نیز به مباحث اقتصادی این سازمان پرداخته و خاطرنشان می کند که راهبرد توسعه قدرت های نوظهور اقتصادی (بریکس) بر مبنای توسعه انسانی نسبی مبتنی بر بهره برداری از منابع داخلی، استفاده از فرصت های اقتصادی - سیاسی خارجی، همسویی شاخص های اقتصادی و انسانی، تحقق افزایش مبادلات تجاری، کاهش وابستگی و نفوذ اقتصادی - سیاسی در امور جهانی قابل تبیین و ارزیابی می باشد و از سیطره اقتصاد لیبرالی، به سمت نظم جدید اقتصادی در حرکت است. در این رساله نیز قدرت نرم بریکس مدنظر نبوده است.

#### ۴- ظرفیت ها و پتانسیل های قدرت نرم بریکس

کشورهای بریکس بخش قابل توجهی از جمعیت جهان را در خود جای داده اند و نیروی اقتصادی قابل توجهی را نمایندگی می کنند. بریکس با ترویج تبادل فرهنگی قصد دارد از پتانسیل جمعیت متنوع خود استفاده کند و فرصت هایی برای تعامل مردم با مردم ایجاد کند. به عنوان مثال، جشنواره فیلم بریکس که در سال ۲۰۱۶ برگزار شد، فیلم هایی از هر یک از کشورهای عضو را به نمایش گذاشت. این رویداد فرصتی را برای فیلمسازان فراهم کرد تا آثار خود را به نمایش بگذارند و مخاطبان، فرهنگ های مختلف را تجربه کنند.

#### الف: قدرت فرهنگی و هنری بریکس

کشورهای بریکس تلاش می کنند محصولات فرهنگی خود را تولید کنند و به طور موثر جایگزین واردات محصولات تلویزیون، موسیقی و/یا فیلم های هالیوود کنند. در دهه ۱۹۷۰

تحقیقات عمده‌ای توسط یونسکو انجام شد؛ نتایج این پژوهش‌ها حاکی از این بود که اکثر کشورها، بیشتر برنامه‌های (خصوصاً سرگرمی) تلویزیونی خود را از ایالات متحده آمریکا وارد می‌کنند. با این حال، حتی در آن زمان، برنامه‌های فرهنگی چین، هند و روسیه با این الگو مطابقت نداشتند. چین و روسیه تقریباً در برابر همه واردات، از جمله بیشتر اخبار، به ویژه از مراکز مسلط در کشورهای غربی مقاومت کردند.

تعدادی از این کشورها نه تنها از بازارها و صنایع فرهنگی خود محافظت کردند، بلکه به سمت صادرات نیز حرکت کردند. برزیل از دهه ۱۹۸۰ صادرکننده نسبتاً عمده برنامه‌های تلویزیونی، به ویژه در تله رمان‌ها (یا سریال‌های پریننده) در آمریکای لاتین بوده‌است، با این حال، در مقایسه با صادرات تلویزیون ایالات متحده، نقش برزیل محدود بود. هند همیشه مقدار زیادی فیلم و تلویزیون در منطقه نزدیک خود تولید و صادر کرده‌است. این کشور در دهه ۲۰۰۰ و ۱۹۹۰ فیلم و تلویزیون را در بسیاری از کشورهای در حال توسعه آسیا و آفریقا صادر کرد. و تماشاگران زیادی را از بسیاری از کشورها جذب کرد. چین روند بسیار مشابهی را پشت سر می‌گذارد و بر پایه یک بازار داخلی قوی و رو به رشد، بر روی مخاطبان گسترده و مرفه خارج از کشور، و بر اساس کادری از ستارگان و کارگردانان، از جمله افرادی از هنگ کنگ و چین، که به طور فزاینده‌ای در جهان شناخته شده هستند، تمرکز دارد. (Straubhaar, 2015: 91)

### ب: موزه‌ها

موزه‌ها به‌عنوان دریچه‌ای به تاریخ، فرهنگ و تمدن، شایسته توجه بیشتری هستند تا بتوانند آثار عالی‌تری را که ارزش بین‌فرهنگی را منعکس می‌کنند، القا کنند. «موزه‌ها کانال مهمی برای حفاظت و انتقال فرهنگ هستند و پل‌هایی هستند که گذشته، حال و آینده را به هم متصل می‌کنند. موزه‌های هر کشور به عنوان نمادی فرهنگی عمل می‌کنند و نمایانگر مفاهیم تاریخی و فرهنگی غنی ملت‌ها می‌باشند. موزه‌ها دریچه‌ای برای مخاطبان بین‌المللی برای درک تاریخ، فرهنگ سنتی و توسعه کنونی آن کشور هستند. تمام پنج کشور بریکس دارای فرهنگ غنی و عمیقی هستند که از طریق بسیاری از موزه‌ها ترویج شده‌است. پنج موزه کشورهای عضو بریکس اینهوتیم<sup>۱</sup> برزیل، موزه قصر شهر هند<sup>۲</sup>، موزه دولتی تاریخ کیهان‌شناسی کنستانتین‌ای.

1 - Inhotim

2 - India's the City Palace Museum

تسیولکوفسکی روسیه<sup>۱</sup>، موزه قلب کیپ تاون آفریقای جنوبی<sup>۲</sup> و موزه لیانگژو چین<sup>۳</sup> هستند. این پنج موزه تاریخ، فرهنگ و آداب و رسوم محلی قوهای مختلف را به نمایش می گذارند، گفت و گوی بین تمدن ها را مطرح می کنند، تنوع فرهنگی را نشان دهد و یادگیری متقابل بین کشورها را ترویج دهد.» (Fei, 2023: 2)

### ج: فیلم

تولیدات مشترک تجلی اصلی همکاری و مبادلات بریکس در صنعت فیلم و تلویزیون است. اولین ساخته بلند، «زمان کجا رفته» مورد تحسین منتقدان قرار گرفت و جوایز متعددی را در جشنواره های بین المللی فیلم دریافت کرد. این فیلم شامل پنج داستان کوتاه است که در مورد هر یک از کشورهای بریکس است. در اوایل سال ۲۰۱۸، جیا ژانگکه، تهیه کننده اجرایی چینی اعلام کرد که دومین ساخته مشترک با نام «نیمه آسمان» که بر زنان تمرکز دارد، امسال اکران خواهد شد. بازی باکس آفیس و حمایت تماشاگران از «زمان کجا رفته» فراتر از انتظارات بود. ۹۰ دقیقه مانند یک سفر شگفت انگیز از فرهنگ های مختلف بود. تماشاگران می توانند استعدادها و احساسات کارگردانان کشورهای مختلف را ببینند. بریکس همچنین یک جشنواره فیلم راه اندازی کرده است که در سال ۲۰۱۸ بخشی از جشنواره بین المللی فیلم دوربان است و همزمان با اجلاس سران در ژوهانسبورگ برگزار می شود. فیلم های بزرگی که از یک کشور بریکس منشا می گیرند نیز رسانه های مهمی برای تبادل فرهنگی هستند. بالیوود موفقیت قابل توجهی در داخل بریکس به ویژه در چین داشته است. «دنگل» عامر خان در سال ۲۰۱۷ بیش از ۱۹۰ میلیون دلار در جعبه چینی فروش داشت و «سوپراستار مخفی» نیز در ژانویه ۲۰۱۸ از مرز ۱۱۸ میلیون دلار عبور کرد. (Goodrich and Meng, 2018:3)

### د: گردشگری

گردشگری یکی از بادوام ترین اشکال مبادلات فرهنگی می باشد. در عصر جهانی شدن، گردشگری گسترده می تواند راهی برای افزایش تماس بین شهروندان کشورهای بریکس باشد. سفر، یکی از ساده ترین و جالب ترین راهها برای کشف فرهنگ های متنوع کشورهای بریکس

1 - Russia's Konstantin E. Tsiolkovsky State Museum of the History of Cosmonautics

2 - South Africa's Heart of Cape Town Museum

3 - China's Liangzhu Museum

است. گردشگری فرهنگی می‌تواند به ترویج تبادل فرهنگی به مردم برای تجربه فرهنگ‌های مختلف کمک کند. کشورهای بریکس باید با به نمایش گذاشتن نشانه‌های فرهنگی، موزه‌ها و سایر مکان‌های فرهنگی، گردشگری فرهنگی را ترویج کنند. به عنوان مثال، تاج محل در هند، دیوار بزرگ چین و موزه ارمیتاژ در روسیه برخی از بناهای فرهنگی هستند که گردشگران را از سراسر جهان به خود جذب می‌کنند.

با توجه به اینکه کشورهای بریکس حدود ۴۰ درصد از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند، پتانسیل جریان‌های درون بریکس جهت سفرهای توریستی و گردشگری بسیار زیاد است. برای تحقق این وعده، سیاست‌گذاری مناسب و سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های فیزیکی ضروری است. «آفریقای جنوبی برای تعمیق همکاری گردشگری، پیشنهاد همکاری گردشگری بریکس را داد. بر اساس انتشارات آماری مشترک BRICS در سال ۲۰۱۷، تعداد گردشگران ورودی به کشورهای عضو بریکس در حال افزایش بوده است. به عنوان مثال چین را در نظر بگیرید که در آن تعداد کل گردشگران از کشورهای بریکس در سال ۲۰۱۷ به ۲,۹۳۶ میلیون نفر رسید که تقریباً دو برابر سال ۲۰۰۹ است.» (Goodrich and Meng, 2018:3)

ترویج گردشگری به تشدید جریان‌های توریستی موجود کمک می‌کند. برخی از کشورهای بریکس شرایط ویزا را تسهیل کرده‌اند. برزیل و روسیه برنامه معافیت ویزا را در سال ۲۰۱۰ معرفی کردند. در نتیجه، تعداد برزیلی‌هایی که از روسیه بازدید می‌کنند تقریباً دو برابر شده است؛ از ۱۵۱۳۱ نفر در سال ۲۰۱۰ به ۳۰۰۴۹ نفر در سال ۲۰۱۳ رسیده است. در سال ۲۰۱۳، چین به دارندگان پاسپورت برزیلی و روسی اجازه داد ۷۲ ساعت بدون ویزا در پکن یا شانگهای بگذرانند. هند هنوز توافقات مشابهی با شرکای بریکس ندارد، اگرچه هند از نوامبر ۲۰۱۴ تسهیلات ویزای الکترونیکی را در اختیار گردشگران برزیلی و روسی قرار داده است و مودی نخست وزیر هند در سفر خود به چین از تسهیلات الکترونیکی برای گردشگران چینی خبر داد. در همان زمان، تعداد گردشگران خروجی از هند هر سال در حال افزایش بود - در سال ۲۰۱۳، ۶۷۷۰۰۰ هندی از چین و ۱۰۶۷۷۴ نفر از آفریقای جنوبی بازدید کردند - هندی‌ها در بین گردشگران خارجی ورودی به روسیه در آن سال در رتبه شانزدهم قرار گرفتند. این تحولات اکنون آفریقای جنوبی را بر آن داشته است تا هنجارهای ویزا را برای هندی‌ها تسهیل کند.

(Singhal, 2023:4)

## ۵- توانمندی‌ها و ظرفیت‌های فرهنگی قدرت‌های نوظهور بریکس

کشورهای بریکس دارای فرهنگ‌های متنوع می‌باشند؛ هر کشور تاریخ، سنت‌ها و آداب و رسوم منحصر به فردی دارد که به میراث فرهنگی غنی آنها کمک می‌کند. این ملت‌ها شامل گروه‌های قومی و زبانی مختلف با مجموعه‌ای از عقاید، ارزش‌ها و اعمال خاص خود هستند. برنامه‌های تبادل فرهنگی بین این کشورها به پر کردن شکاف بین فرهنگ‌های متنوع آنها و ارتقای درک و احترام کمک کرده است. برنامه‌های تبادل فرهنگی بین کشورهای بریکس به ارتقای درک و احترام به فرهنگ‌های متنوع آنها کمک می‌کند. در اینجا به بعضی از جنبه‌های قدرت فرهنگی کشورهای بریکس اشاره می‌شود:

۱. برزیل: برزیل به خاطر فرهنگ پر جنب و جوش و رنگارنگ خود که ترکیبی از تأثیرات بومی، آفریقایی و اروپایی است، شناخته شده است. این کشور به خاطر موسیقی، رقص و جشنواره‌هایش مشهور است. به عنوان مثال، کارناوال برزیل یک جشنواره مشهور جهانی است که فرهنگ متنوع این کشور را جشن می‌گیرد.

۲. روسیه: روسیه کشوری با تاریخ فرهنگی غنی، از موسیقی و ادبیات کلاسیک گرفته تا هنر عامیانه سنت. این کشور دارای میراث فرهنگی گسترده‌ای با اقوام و سنت‌های مختلف است. به عنوان مثال، باله روسی به دلیل زیبایی خود در سراسر جهان مشهور است.

۳. هند: هند به دلیل فرهنگ متنوع خود، با ادیان، زبان‌ها و سنت‌های مختلف شناخته شده است. این کشور دارای تاریخ، هنر، موسیقی، رقص و ادبیات است. به عنوان مثال، موسیقی کلاسیک هند یک شکل منحصر به فرد از موسیقی با سبک و سازهای خاص خود است.

۴. چین: چین کشوری با میراث فرهنگی غنی است که قدمت آن به هزاران سال پیش می‌رسد. فرهنگ این کشور به خاطر هنر، موسیقی، ادبیات و فلسفه‌اش شناخته شده است. به عنوان مثال، خوشنویسی چینی شکل منحصر به فردی از هنر است که برای قرن‌ها انجام شده است.

۵. آفریقای جنوبی: آفریقای جنوبی کشوری با میراث فرهنگی متنوع، تحت تأثیر اقوام و سنت‌های مختلف است. این کشور به خاطر موسیقی، رقص و جشنواره‌هایش معروف است. به عنوان مثال، جشنواره بین‌المللی جاز کیپ‌تاون یک جشنواره مشهور جهانی است که فرهنگ متنوع کشور را جشن می‌گیرد (Faster Captial, 2023: 5).

## ۶- دیپلماسی فرهنگی مبتنی بر ظرفیت‌ها و توانمندی‌های قدرت نرم بریکس

دیپلماسی فرهنگی بخشی از مفهوم قدرت نرم است که توسط جوزف نای مطرح شده است. ایده اصلی این مفهوم این است که قدرت نرم مبتنی بر جذابیتی است که یک شی دارد و هدف آن ایجاد تصویری جذاب از شی با استفاده از ابزار قدرت نرم است. قدرت نرم از سه جزء تشکیل شده است: دیپلماسی فرهنگی، توانایی ایجاد دستور کار و جذابیت جامعه.

کشورهای بریکس تبادل فرهنگی را به عنوان ابزاری برای تقویت روابط سیاسی و اقتصادی خود پذیرفته اند. این کشورها از طریق ابتکاراتی مانند جشنواره فرهنگی، تبادل فرهنگی را ترویج داده و میراث فرهنگی منحصر به فرد خود را به نمایش گذاشته و تفاهم و همکاری بیشتر را تقویت کرده اند. کشورهای بریکس برای ارتقای تبادل فرهنگی باید تعداد برنامه های تبادل فرهنگی را افزایش دهند. این برنامه ها می تواند شامل برنامه های تبادل دانش آموزان، هنرمندان، نوازندگان و دیگر متخصصان فرهنگی باشد. به عنوان مثال، هند و روسیه یک برنامه تبادل فرهنگی به نام "روزهای فرهنگ هند در روسیه" دارند که فرهنگ هند را در روسیه و بالعکس ترویج می شود.

### الف: آموزش

دیپلماسی فرهنگی نمی تواند نتایج را در جایی تغییر دهد چون سیاست‌ها ریشه دار هستند، اما می تواند فرصت‌های گسترده‌ای را در دست یک دیپلمات ماهر قرار دهد. دیپلماسی فرهنگی؛ مبادله ایده‌ها، اطلاعات، هنر و سایر جنبه‌های فرهنگ میان ملت‌ها به منظور تقویت درک متقابل؛ ابزاری است که اغلب توسط کشورهای بریکس برای ارتقای تصویر خود در خارج از کشور استفاده می شود. آموزش زبان، تورهای هنرمندان و ارتباطات میان دانشگاه‌ها و نهادهای علمی نشانه دیپلماسی فرهنگی است. از نظر فرهنگی، کشورهای بریکس همگی در حال سرمایه گذاری هنگفتی برای توسعه سیستم های آموزش عالی خود هستند.

در نوامبر ۲۰۱۳، وزرای آموزش کشورهای عضو بریکس در حاشیه کنفرانس عمومی یونسکو در پاریس گرد هم آمدند تا بر روی نقشه راه همکاری آموزشی توافق کنند. همچنین در سومین کنفرانس سالانه دانشگاه شبکه بریکس در اوایل ژوئیه ۲۰۱۸، نالدی پاندور، وزیر آموزش عالی و آموزش آفریقای جنوبی بر اهمیت همکاری آموزشی برای توسعه کشورهای بریکس تاکید کرد.

در سال ۲۰۱۹ کارگروه آموزش بریکس در برزیل تشکیل شد. در آنجا، سران کشورهای بریکس بر اهمیت تبادل آموزش عالی تاکید کردند و خواستار ایجاد شبکه ای از دانشگاه ها در

سراسر کشورهای بریکس برای همکاری و تبادل دانش و تجربیات تحقیقاتی شدند. در نوامبر ۲۰۱۵، یادداشت تفاهم در مورد تأسیس دانشگاه شبکه بریکس در مسکو روسیه امضا شد. اگر دانشگاه‌های بریکس در زمینه تحقیق و تدریس با موفقیت همکاری کنند و در تبادل دانشجو و کارمند شرکت کنند، می‌توانند سهم قابل توجهی در تولید دانش جهانی داشته باشند. چهل و چهار دانشگاه از پنج کشور تاکنون به لیگ دانشگاه‌های بریکس و ۵۵ دانشگاه به دانشگاه شبکه پیوسته اند. گردشگری، ورزش، رسانه و آموزش جنبه‌هایی از همکاری بریکس هستند از میراث فرهنگی و آموزش پرسنل در میان کشورهای عضو گرفته تا تشویق موزه‌ها، گالری‌های هنری و کتابخانه‌ها برای افزایش تبادلات، کشورهای این بلوک در بسیاری از زمینه‌ها با یکدیگر همکاری می‌کنند تا به شکل گیری دانش جهانی کمک نمایند. (Goodrich and Meng, 2018:4)

#### ب: همکاری فرهنگی بین نهادهای غیردولتی

تبادل فرهنگی می‌تواند به درک بهتر از فرهنگ، ارزش‌ها و سنت‌های یکدیگر، ایجاد احترام و اعتماد متقابل کمک کند، این امر برای ایجاد مشارکت‌های قوی‌تر ضروری است. تبادل فرهنگی می‌تواند به ایجاد شبکه بین مردم کشورهای مختلف کمک کند و فرصت‌های جدیدی برای همکاری در زمینه‌هایی مانند تجارت، آموزش و گردشگری ایجاد نماید.

کشورهای بریکس از نظر فرهنگ، زبان و تاریخ متنوع هستند، اما همه آنها تمایل به افزایش نفوذ جهانی خود را دارند. تبادل فرهنگی یک جنبه حیاتی برای ایجاد روابط بین ملت‌ها است. همچنین این سازمان تبادل فرهنگی را در بین کشورهای عضو خود ترویج می‌کند.

بریکس دامنه عملیات و فعالیت‌های خود را گسترش داده است که نشان دهنده قدرت و سطح توسعه آن است. النا مارینینا<sup>۱</sup>، رئیس مشترک گروه تبادل فرهنگی بین‌المللی انجمن مدنی بریکس در مورد مسئله تنوع فرهنگی در میان اعضای بریکس ابتکارات مختلف در این گروه را مورد بررسی قرار می‌دهد: «کارگروه تبادل فرهنگی بین‌المللی توصیه‌ها و ابتکاراتی را از نمایندگان سازمان‌ها و نهادهای عمومی مختلف، بنیادها و کسب‌وکارهای اجتماعی از پنج کشور بریکس جمع‌آوری کرده است. مبادلات فرهنگی، حفاظت از میراث فرهنگی کشورها، مشارکت جوانان در فرهنگ کشورهای بریکس و توسعه گردشگری، محورهایی هستند که اساس پیش‌نویس بیانیه‌ای را تشکیل دادند که در اجلاس بریکس به سران کشورها ارائه شد. همه اعضای

<sup>1</sup> - Elena Marinina

کارگروه شامل بیش از ۳۰ نماینده از کشورهای عضو اتحاد، توافق کردند که نیاز است تلاش‌ها برای توسعه همکاری فرهنگی پایدار افزایش یابد. توصیه‌های این کارگروه ایجاد مراکز فکری و تحقیقات پیشرفته بریکس، برنامه کارآموزی برای فعالیت‌های مختلف برای جوانان، برگزاری نمایشگاه سالانه ادبیات بریکس و معماری برای ارائه به اجلاس سران در سال ۲۰۲۱ مطرح شد. اصلی‌ترین چیزی که نمایندگان کشورهای بریکس را متحد می‌کند، میل به صحبت از یک موضوع واحد در مورد توسعه جهانی جامعه مدنی و استقرار یک معماری فرهنگی اجتماعی جهانی در راستای تنوع فرهنگی است. این کارگروه برنامه‌های مختلف فرهنگی را برای ارتباطات بیشتر فرهنگی بین اعضای بریکس مدنظر قرار داده است: پروژه گردشگری فرهنگی، ساده کردن روند صدور روادید برای شهروندان کشورهای بریکس، باز کردن مدارس راهنما و توسعه مسیرهای گردشگری در کشورهای این گروه است. همچنین در حال برنامه ریزی برای برگزاری جشنواره فرهنگی پنج کشوری «بریکس - خانه مشترک ما»، پروژه «شهرهای بزرگ بریکس»، مسابقات قهرمانی مختلف (Klomegah, 2020: 3) می‌باشد.

### ج: دیالوگ بین دولت‌ها و جوامع مدنی اعضای بریکس

بریکس ساختارهای غیررسمی و نهادینه شده‌ای از مجامع گفتگوی اجتماعی (از مجامع مرتبط با دولت تا مجامع اجتماعی) را در میان کشورهای عضو ایجاد کرده است. تعامل متقابل جوامع مدنی اعضای بریکس اولین و مهمترین مجمع گفتگوی اجتماعی است که در سطح بین‌المللی برگزار می‌شود. تعاملات بین نهادهای مدنی بریکس بنیادی است زیرا فضا را برای گفت و گوی اجتماعی با سایر ساختارهای نهادینه شده مانند شورای اتاق فکر، شهرهای دوستی و مجمع اقتصادی بریکس و غیره باز می‌کند. بنابراین همه این تعاملات در میان کشورهای بریکس در ترویج همزیستی موثر می‌باشند. (Khambule- Biyela, 2019: 135)

### فهرست مجامع گفتگوهای اجتماعی بریکس

مجامع	توضیحات
شورای اندیشکده‌های بریکس	این شورا از شوراهای اندیشکده در کشورهای بریکس تشکیل شده است، برای مثال آفریقای جنوبی دارای اتاق فکر آفریقای جنوبی است. هدف اصلی از تأسیس این نهاد ایجاد بستری برای تبادل نظر بین محققان، دانشگاه‌ها و اتاق‌های فکر بود.

مجمع دانشگاهیان بریکس	این پلت فرم بریکس دانشگاهیان را قادر می سازد تا در موضوعات مهم مربوط به سیاست، امور اقتصادی و اجتماعی مشارکت کنند. این پلتفرم همچنین فضایی را برای به اشتراک گذاشتن ایده ها در بین دانشگاهیان فراهم می کند.
شورای بازرگانی بریکس	این شورا متشکل از کارآفرینان بخش های مختلف مانند حمل و نقل، برق و تولید است. این فرصتی را برای کارآفرینان بریکس فراهم می کند تا در مورد مسائل مربوط به کسب و کار ملاقات و بحث کنند.
مجمع مدنی بریکس	این پلت فرم جامعه مدنی در موضوعاتی مانند بهداشت، آموزش، توسعه و فرهنگ تأثیر می گذارد. این پلتفرم از تالارهایی مانند انجمن مشاوره جوانان، انجمن تبادل فرهنگی و غیره تشکیل شده است.
مجمع دیجیتال بریکس	این مجمع امکان به اشتراک گذاری دانش از طریق اینترنت و تبادل داده بین کشورهای بریکس را فراهم می کند.
شهرهای دوستی بریکس	پنج شهر مختلف از همه کشورهای بریکس توافقنامه همکاری امضا می کنند. شهرها اشتراک گذاری اطلاعات در مورد موضوعاتی مانند حکمرانی خوب، شهرهای فراگیر، توسعه اقتصادی محلی و غیره را ترویج می کنند.
مجمع مالی بریکس	این انجمن مالی شامل دولت ها، مشاغل و دانشگاهیان است و به فرصت های مالی و تهدیدات بریکس می پردازد.
مجمع اقتصادی بریکس	مجمع اقتصادی بریکس بر چالش ها و فرصت های اقتصادی کشورهای بریکس تمرکز دارد.

منبع: (Khabule- Biyela, 2019: 135)

این چارچوب نشان می دهد که بریکس ابتدا یک گفتگوی اجتماعی داخلی بین اعضاء برای تقویت هویت، سیاست و نهادهای داخلی این سازمان می باشد. این امر دولت را هم در برمی گیرد، اما فراتر از دولتهای رسمی است و جامعه مدنی و تجارت سازمان یافته، دانشگاه و غیره را شامل می شود. ثانیاً، بریکس از استراتژی های گفتگوی اجتماعی به عنوان ابزاری برای نشان دادن حمایت از سایر کشورهای نوظهور استفاده می کند. ثالثاً، بریکس خود را به عنوان سازمانی معرفی می کند که به دنبال گفتگوی اجتماعی بین بریکس و بقیه جامعه بین المللی مانند سازمان ملل است. رویکرد گفت و گوی اجتماعی چندجانبه که توسط بریکس انجام می شود، یکی از مهم ترین گفت و گوهای اجتماعی در حال حاضر در جهان است. دلیل این امر این است که گفتگو در سطوح مختلف رخ می دهد. بنابراین، بریکس با تقویت روابط خود بر اساس راهبردهای گفتگوی

اجتماعی، در نهایت فضایی را برای همزیستی نه تنها در کشورهای عضو بریکس، بلکه در سیستم بین‌المللی ایجاد می‌کند.

#### ۷- ارائه راهکارهایی جهت عملیاتی شدن ظرفیت‌ها و توانمندی‌های فرهنگی بریکس

۱- کشورهای بریکس نه تنها از نظر جغرافیایی متنوع هستند، بلکه دارای میراث فرهنگی غنی نیز هستند. هرچند کشورهای عضو بریکس درصدد ترویج تبادل فرهنگی، ایجاد روابط قوی‌تر بین کشورهای عضو و افزایش درک متقابل می‌باشند اما به نظر می‌رسد نیاز هست جایگاه فرهنگ در این سازمان بیشتر تقویت شود، مثلاً با راه‌اندازی شورای وزیران فرهنگ، یا وزیران علوم کشورهای عضو، سیاست‌ها و خط‌مشی‌های مشخص تدوین و در دستور کار اجرایی آنها قرار بگیرد.

۲- تقویت شبکه دانشگاهی بین اعضای بریکس: ارتباطات علمی بین اعضای بریکس در سطوح آموزش عالی وجود دارد اما این ارتباطات بیشتر در فضای خارج از بریکس و به صورت دوجانبه صورت می‌گیرد بنابراین ضرورت دارد فعال کردن ظرفیت‌های علمی بیشتر مدنظر قرار گیرد. یکی راه‌های عملیاتی شدن توانمندی‌های فرهنگی بریکس ایجاد و تقویت ارتباطات بین موسسات و نهادهای آموزش عالی می‌باشد. هدف آن ارتقای همکاری آموزشی و افزایش تحرک دانشگاهی در بین کشورهای عضو است. این شبکه فرصت‌هایی را برای دانشجویان و اساتید برای تبادل نظر و همکاری در پروژه‌های تحقیقاتی فراهم می‌کند. این امر باعث ارتقای مبادلات علمی بین کشورهای مختلف عضو بریکس خصوصاً اعضای جدید می‌شود.

۳- راه‌اندازی جشنواره‌های مختلف فرهنگی به صورت سالانه: راه‌اندازی جشنواره‌های فرهنگی بین کشورهای عضو بریکس، گام مهمی در راستای شکستن هژمونی فرهنگی غرب می‌باشد. هر ساله کشورهای مختلف غربی جشنواره‌های مختلف فرهنگی در سطح جهانی برگزار می‌کنند. غالباً فضای حاکم بر این جشنواره‌ها در راستای منافع سیاسی و اقتصادی کشورهای لیبرال-سرمایه‌داری می‌باشد و هدف آن تحکیم و تثبیت هژمونی فرهنگی غرب می‌باشد. اکثر کشورهای عضو بریکس سابقه فرهنگی و تمدنی غنی دارد اما نتوانسته‌اند آن را به جهان معرفی نمایند. یکی از راه‌های عرضه و

معرفی کردن فرهنگ و تمدن می‌تواند راه‌اندازی جشنواره‌های فرهنگی و تمدنی به صورت سالانه می‌باشد. کشورها در این جشنواره‌ها می‌توانند محصولات مختلف فرهنگی خود را به نمایش بگذارند. هدف آن ترویج تبادل فرهنگی از طریق تسهیل ارتباطات میان هنرمندان، نویسندگان و دیگر متخصصان فرهنگی است. این برنامه فرصت‌هایی را برای هنرمندان فراهم می‌کند تا آثار خود را به نمایش بگذارند و مخاطبان با اشکال مختلف هنر و فرهنگ در جهان آشنا شوند.

۴- بریکس انجمنی از کشورهای مختلف است که تمایل به افزایش نفوذ جهانی خود را دارند. تبادل فرهنگی یک جنبه حیاتی برای ایجاد روابط قوی‌تر بین ملت‌ها است. معرفی و ترویج ظرفیت و توانمندی فرهنگی کشورهای عضو بریکس توسط نهادهای مدنی و دولتی جهت آشنایی مردم با این ظرفیت‌ها ضرورت دارد.

۵- اجرای برنامه‌ها و ابتکارات در حوزه جامعه مدنی، تبادلات فرهنگی و گردشگری: این امور نیاز به حمایت دولت‌ها، بودجه و ظرفیت دستگاه‌های مجری دارد. اگر اراده سیاسی، حمایت اداری و تخصیص و تامین مالی و پتانسیل و تجربه انسانی برای اجرایی شدن این امور وجود داشته باشد می‌توان به موفقیت این برنامه‌ها امیدوار بود.

۶- تسهیل امور و ایجاد فضای مناسب برای برقراری ارتباط و همکاری گروه‌ها، انجمن‌ها و سازمان‌های غیردولتی کشورهای عضو بریکس که در حوزه فرهنگی و هنری فعالیت می‌کنند. ایجاد اتحادیه سازمان‌های غیردولتی بریکس (انجمن)، ایجاد صندوق مشترک برای حمایت‌های بلاعوض از پروژه‌های فرهنگی و ابتکارات مدنی یا تأسیس سازمانی برای ترویج پروژه‌های مشترک در بازار سمعی و بصری، رسانه‌های گروهی، تلویزیون و اینترنت، ترویج نمایشگاه‌های محتوای سینمایی و سمعی و بصری در این چارچوب قابل ذکر می‌باشند.

۷- تلاش در جهت ثبت عمومی از بناهای فرهنگی، معماری و مکان‌های تاریخی و تمدنی و میراث فرهنگی کشورهای عضو بریکس و گنجاندن آنها در فهرست میراث جهانی یا تأسیس جایزه ادبی بریکس و سازماندهی مجمع ادبی بریکس با حضور متخصصان و نویسندگان، اندیشمندان، مورخان، جامعه‌شناسان، و فیلسوفان (Peryshkina, 2020)

## ۸- موانع و چالش‌های تحقق ظرفیت‌های فرهنگی بریکس

علیرغم اینکه کشورهای عضو بریکس تنوع فرهنگی غنی دارا هستند، اما در بحث تبادل فرهنگی با موانع مهمی روبرو هستند. این چالش‌ها می‌تواند به شکل موانع زبانی و اختلافات سیاسی باشد. علاوه بر این، تفاوت‌های فرهنگی بین کشورهای بریکس نیز می‌تواند مشکلاتی را هنگام تلاش برای تبادل ایده‌های فرهنگی ایجاد کند. تبادل فرهنگی برای تقویت تفاهم و ایجاد روابط بین ملت‌ها بسیار مهم است. با این حال، دستیابی به آن همیشه آسان نیست. چالش‌ها و موانع می‌توانند روند تبادلات فرهنگی را مختل نمایند را می‌توان به شکل ذیل ذکر نمود:

۱- هرچند در نظام بین‌الملل سازمان بریکس را بیشتر یک سازمان اقتصادی در نظر می‌گیرند اما شواهد حاکی از این است که کشورهای عضو این سازمان درصدد گسترش مبادلات فرهنگی می‌باشند اما همانطور که ارتباطات و همکاری اقتصادی بین اعضا بیشتر خارج از چارچوب بریکس و بیشتر به صورت دو جانبه می‌باشد فعالیت‌های فرهنگی نیز بیشتر به همین صورت است. بنابراین ضرورت دارد کشورهای عضو این سازمان تمهیدات بهتر و بیشتر برای تقویت این جایگاه و ایجاد مطلوبیت این سازمان نزد بازیگران عضو در نظر بگیرند.

۲- موانع زبان: یکی از مهم‌ترین چالش‌های تبادل فرهنگی در بریکس، زبان است. هر یک از کشورهای بریکس زبان مخصوص به خود را دارند. به عنوان مثال، چین و برزیل هر دو زبان پرتغالی را به عنوان زبان رسمی خود دارند، اما این دو زبان کاملاً متفاوت هستند. این مانع زبانی می‌تواند ارتباط را مختل کند و درک فرهنگ یکدیگر را برای مردم کشورهای مختلف دشوار می‌کند.

۳- تفاوت‌های سیاسی: یکی دیگر از موانع مهم تبادل فرهنگی در بریکس، تفاوت‌های سیاسی است. جو سیاسی در هر کشور می‌تواند بر میزان استقبال مردم از تبادل فرهنگی تأثیر بگذارد. به عنوان مثال، کنترل شدید چین بر رسانه‌های خود می‌تواند دسترسی شهروندان چینی به محصولات فرهنگی سایر کشورها را دشوار کند. به طور مشابه، جو سیاسی محافظه‌کار هند می‌تواند پذیرش ایده‌های فرهنگی جدید را برای مردم دشوار کند.

۴- کمبود منابع: کمبود منابع نیز مانع مهمی برای تبادل فرهنگی در بریکس است. کشورهایی که منابع محدودی دارند ممکن است برای تأمین مالی برنامه‌های تبادل فرهنگی

یا دسترسی به محصولات فرهنگی دچار مشکل شوند. این امر می تواند مشارکت مردم در تبادل فرهنگی را دشوار کند و مانع رشد تفاهم فرهنگی بین کشورها شود.

۵- تفاوت های فرهنگی: تفاوت های فرهنگی بین کشورهای بریکس می تواند مشکلاتی را در بحث تبادل فرهنگی ایجاد کند. برای مثال، آپارتاید و تبعیض نژادی آفریقای جنوبی می تواند درک میراث فرهنگی خود را برای مردم کشورهای دیگر دشوار کند. به همین ترتیب، درک کامل تاریخچه و سنت های عمیق چین برای مردم کشورهای دیگر دشوار است. (Stuenkel, 2016)

۶- فقدان هویت سازمانی و نهادی بریکس باعث شده امکان اینکه اعضای این سازمان به یک توافق جمعی در تعیین استراتژی های راهبردی به خصوص در امر خطیری چون تغییرات نهادینه شده در سطح جهان دست یابند را بسیار دشوار و پیچیده ساخته است. به طور ملموس و عینی می توان گفت در بین کشورهای عضو بریکس عمدتاً روسیه و چین هستند که فرصت هایی برای حمایت از برنامه های فرهنگی خود در داخل و خارج از کشور دارند. در مورد پروژه های فرهنگی بریکس، کاستی های اصلی پروژه های فرهنگی این است که افراد بسیار کمی آنها را می بینند، از آنها بازدید می کنند و از آنها اطلاع دارند. علیرغم اینکه بریکس ۴۲ درصد از جمعیت جهان را متحد می کند، تنها ۳ درصد از ۴۲ درصد از این پروژه ها اطلاع دارند و اگر کل ۱۰۰ درصد جمعیت جهان را در نظر بگیریم این شاخص به میزان قابل توجهی کمتر خواهد شد. با در نظر گرفتن این حداقل پوشش، تأثیر بریکس در جهان از نظر هدایت افکار عمومی در مقیاس جهانی (شکل دادن به دستور کار)، توسعه نظام واحد ارزشی، هویت بسیار کم است، به خصوص اگر آن را با معیار «نفوذ» مقایسه کنیم. (Kurumchina, 2020: 113)

- بعضی از اعضای بریکس تحت تأثیر بعضی از قدرت های غربی هستند.
- هر کدام از کشورهای بریکس تلاش می کنند تا از این سازمان برای پیشبرد اهداف فرهنگی خود استفاده کند.
- کمبود منابع مالی بریکس جهت حمایت از پروژه های فرهنگی جهانی باعث ضعف قدرت نرم شده است.

## نتیجه‌گیری

کشورهای بریکس علیرغم رشد اقتصادی قابل توجه در دهه اول قرن بیست و یکم، ظرفیت آنها برای تقویت قدرت نرم بسیار نابرابر است. بریکس علیرغم مواجهه با چالش‌ها و موانعی مانند متفاوت بودن منافع ملی، اختلافات سیاسی و پیچیدگی مسائل جهانی، فرصت‌های بسیار خوبی برای تقویت همکاری‌های فرهنگی، اقتصادی، ارتقای نقش خود در مسائل جهانی، تأثیرگذاری بر نظم جهانی موجود و ایجاد فضایی عادلانه‌تر و متعادل‌تر دارد.

اکثر کشورهای عضو این سازمان با یکدیگر پیوندهای تاریخی یا حتی باستانی دارند. به عنوان مثال، هند، چین و روسیه همگی از طریق مسیر باستانی ابریشم به هم متصل بودند، این مسیر نه تنها راهرویی برای تجارت، بلکه برای ادیان و فلسفه‌ها نیز بود. در حال حاضر این سازمان برای پوشش پروژه‌های مشترک بین برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی در بسیاری از زمینه‌ها مثل تبادلات فرهنگی، ورزش، آموزش، سینما و جوانان تکامل یافته است. کشورهای عضو بریکس با ماهیت فرهنگی، اجتماعی و سیاسی متفاوت فرصتی را برای تقسیم کار و انجمن‌های بیشتر و پیچیده‌تر ایجاد کرده‌اند.

در روابط بین الملل با توجه به توانمندی اقتصادی، سیاسی و فرهنگی این سازمان؛ حال تغییر از وحدت‌گرایی فرهنگی حول سلطه فرهنگ غرب به تکثر فرهنگی حول فرهنگ‌های مختلف جهانی قرار دارد. بریکس با داشتن ظرفیت و پتانسیل‌های اقتصادی، جذابیت‌های فراوانی برای پیوستن کشورهای در حال توسعه پیدا کرده است. مدل بریکس نوید یک پارادایم جدید را می‌دهد، منشأ این مدل در تعارض نیست بلکه همکاری است. به عبارتی این مدل ظرفیت لازم را برای تغییر پارادایم آینده از سیاست تک قطبی به دنیایی با مراکز توسعه و تمدن‌های متنوع دارد.

بریکس با تأکید بر تکثرگرایی فرهنگی بر مراکز متعدد فرهنگی و تمدنی در دنیای کنونی تأکید داشته، این گفتمان در تقابل با ادعای غرب مبنی بر جهانشمولی و فراگیری ارزش‌های امریکایی قرار می‌گیرد. پیوستن کشورهای اسلامی به این سازمان مثل ایران نمونه آشکاری از اراده بریکس در دفاع از تکثرگرایی تمدنی و فرهنگی و نظام‌های ارزشی متکثر در جهان می‌باشد.

ضرورت دارد کشورهای عضو بریکس با سرمایه‌گذاری در حوزه قدرت نرم، معرفی عناصر و خصیصه‌های فرهنگی و تمدنی و اصلاح شیوه حکمرانی فرهنگی کاستی‌های این حوزه را رفع نمایند. هر چه تبادلات فرهنگی میان اعضای بریکس بیشتر باشد قدرت نرم این نهاد بهتر به ملت‌ها

معرفی می شود. در سال های اخیر کشورهای بریکس توانسته اند با نمایش فرهنگ، سنت ها و ارزش های خود می توانند تصویر مثبتی از خود به جهان ارائه دهند؛ این به افزایش نفوذ در میان کشورهای جهان کمک کرده است. هرچه قدرت نرم این سازمان افزایش یابد هویت این سازمان و تشکل یافتن شخصیت هویتی این سازمان در مقابل هویت غربی نظم بین المللی بهتر شکل می گیرد.

## منابع

- توسلی، طیبه (۱۳۹۷). کثرت گرایی فرهنگی و تاثیر آن نظام‌های تربیتی، پژوهش‌های فلسفی، ۲۰(۸۷)، ۱۸۸-۱۶۵.
- جعفری، علی اکبر و فلاح، مراد (۱۳۹۷)، قدرت اقتصادی بریکس و بدیل برای لیبرال غرب، سیاست، ۴۸(۱)، ۱۸-۱.
- حکیم، امین؛ سهرابی یورتچی، بابک (۱۴۰۰). توسعه قابلیت‌های استراتژیک با استفاده از ظرفیت هوشمندی استراتژیک. مطالعات قدرت نرم، ۱۱(۱)، ۳۵-۷۱.
- خردمندان، آرزو (۱۴۰۱). بریکس؛ توانایی اصلاح یا تغییر سیستم بین‌الملل، رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، استاد راهنما: روح الله شهابی.
- دلور، حسین (۱۴۰۱). موازنه سازی نرم چینی و مشارکت اقتصادی، پژوهش‌نامه ایرانی سیاست بین‌الملل، ۱۱(۱)، ۱۶۳-۱۴۷.
- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال؛ ستوده، محمد؛ ارجینی، حسین؛ صادق زاده، محمدعلی (۱۴۰۰). نقش رهبری نظام در کارآمدی دیپلماسی عمومی از طریق مدیریت تصویر. مطالعات قدرت نرم، ۱۱(۱)، ۱۶۹-۱۹۳.
- سنایی، مهدی (۱۳۹۲). سازمان قدرت‌های اقتصادی در حال ظهور (بریکس): اهداف، توانمندی‌ها و جایگاه آن در نظام بین‌الملل، مطالعات جهان، ۳(۱)، ۴۰-۱.
- سیفی، عبدالرضا و خرمشاد، محمدباقر (۱۳۹۸). بریکس و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، ۱۱(۴۰)، ۵۳-۳۶.
- عبیدیان، محمدرضا و راه نجات، میترا (۱۴۰۲). ارزیابی جایگاه گروه بریکس در سیاست خارجی هند با تمرکز بر نظم بین‌المللی، دانش سیاسی، ۴(۱۰)، ۵۸-۳۲.
- عسگری، محمود (۱۳۸۹). رویکرد انتقادی به نظریه قدرت نرم، راهبرد دفاعی، ۷(۲۸)، ۸۵-۶۳.
- لعل‌علیزاده، محمد؛ دیانت، محسن (۱۴۰۰). آینده پژوهی و سناریوسازی جایگاه قدرت منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران. مطالعات قدرت نرم، ۱۱(۱)، ۱۹۵-۲۲۴.
- مرادی فر، سعیده و یزدانی، عنایت... (۱۳۹۶). تبیین و نقش بریکس بر نظم جهانی جدید جهانی، مطالعات راهبردی سیاستگذاری عمومی، ۷(۲۳)، ۶۰-۴۳.
- مکی، شادی؛ ملکیان، نازنین؛ هاشم زهی، نوروز (۱۴۰۰). نقش فضای مجازی در فرایند قانونگذاری مجلس شورای اسلامی. مطالعات قدرت نرم، ۱۱(۱)، ۲۶۱-۲۸۷.

منصوری، میلاد (۱۴۰۱). تحلیل راهبردی توسعه اقتصادی قدرت‌های نوظهور بریکس؛ چشم انداز آینده، رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم. استاد راهنما: محمد ترابی.

Anguelov Nikolay (2017), How the new digital world is changing how we conceive of soft power, <https://blogs.lse.ac.uk/usappblog/2017/04/11/how-the-new-digital-world-is-changing-how-we-conceive-of-soft-power/>

Brand Finance (2021). Global Soft Power Index 2021, <https://brandirectory.com/globalsoftpower/download/brand-finance-global-soft-power-index-2021.pdf>.

Chen James (2023), BRICS: Acronym for Brazil, Russia, India, China, and South Africa, <https://guides.loc.gov/brics>

Klomegah Kester (2020), BRICS and the establishment of a global socio-cultural architecture, <https://moderndiplomacy.eu/2020/12/13/brics-and-the-establishment-of-a-global-socio-cultural-architecture/>

Fei Han (2023), BRICS cultural appreciation strengthened, <https://www.globaltimes.cn/page/202308/1296787.shtml>.

Stuenkel Oliver (2016): Do the BRICS possess soft power?, Journal of Political Power, Volume 9, Issue 3, <http://dx.doi.org/10.1080/2158379X.2016.1232285>,

Faster Capital (2023), Cultural Exchange: Bridging Nations: BRICS and Cultural Exchange, <https://fastercapital.com/content/Cultural-Exchange--Bridging-Nations--BRICS-and-Cultural-Exchange.html>.

Fomici Giulia (2019), the role of the BRICS group in the international arena: a legal network under construction, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/23802014.2019.1650391>

Peryshkina Alena (2020), Cooperation in culture is a priority for the BRICS alliance, <https://moderndiplomacy.eu/2020/12/26/cooperation-in-culture-is-a-priority-for-the-brics-alliance-interview-with-alena-peryshkina/>

Philip Lucie (2018), BRICS: Language and Culture Dialogue, <https://www.nkibrics.ru/posts/show/5baa25116272690534c60000>

Goodrich John and Meng Yang (2018), Decoding BRICS: What role does culture play? <https://news.cgtn.com/news/3d3d774d3555444d79457a6333566d54/index.html>

Singhal Rajrshi (2023), how culture and education can bind BRICS, <https://www.gatewayhouse.in/brics-needs-new-binding-factors/>

Gallarotti Giulio M. (2017), the practical paradox: The BRICS as a venue for soft power, [https://www.cairn-int.info/article-E\\_HERM\\_079\\_0183--the-practical-paradox-the-brics-as-a-ven.htm](https://www.cairn-int.info/article-E_HERM_079_0183--the-practical-paradox-the-brics-as-a-ven.htm)

Straubhaar Joe (2015), The BRICS as Emerging Cultural and Media Powers,

[https://www.researchgate.net/publication/329675965\\_BRICS\\_as\\_emerging\\_cultural\\_and\\_media\\_powers\\_1](https://www.researchgate.net/publication/329675965_BRICS_as_emerging_cultural_and_media_powers_1)

Melya Putri Fannissa , Santoso Made Panji Teguh (2023), BRICS Diplomacy: Building Bridges for Global Cooperation, <https://journal.unhas.ac.id/index.php/jph/article/download/27197/9952/89090>

Marty, M. E. (2007), Pluralism; the Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol: 612, Religious Pluralism and Civil Society, pp. 14-۲۵.

Romeo Mngqibisa (2023), BRICS: Shaping a New World Order, <https://www.linkedin.com/pulse/brics-shaping-new-world-order-romeo-mngqibisa>

singh suresh p(2011), BRICS and the World Order, [https://cuts-international.org/BRICS-TERN/pdf/BRICS\\_and\\_the\\_World\\_Order-A\\_Beginners\\_Guide.pdf](https://cuts-international.org/BRICS-TERN/pdf/BRICS_and_the_World_Order-A_Beginners_Guide.pdf)

Nye Joseph (2017), soft power: the origins and political progress of a concept, Palgrave Communication's 3:17008 doi: 10.1057/palcomms.2017.8

Nye, joseph (2008), Public Diplomacy and Soft Power, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, Vol. 616, Public Diplomacy in a Changing World (Mar., 2008), pp. 94-109.

Nye, Joseph (200۴), Soft Power: The Means to Success in World Politics, New York: Carnegie Council of Ethics and International Affair.

Khambule Isaac\_ Biyela Andile (2019), BRICS, Coexistence and Social Dialogue: Towards a Multilateral Social Dialogue? African Renaissance, Vol. 17, (Number 2), June, pp 121 – 142, DOI: 10.31920/2516-5305/2019/V16n2a6.

Kurumchina, Anan( 2020), The Challenges of Assessment: The Projects of BRICS Cultural Diplomacy, <https://knepublishing.com/index.php/KnE-Social/article/view/7537/13236>